

Inspiration och influenser

– Vad formar landskapsarkitektstudenters
estetiska stil inom gestaltning?

Elvira Lambertsson & Hanna Sternesjö Björk

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Landskapsarkitektprogrammet – Uppsala
Uppsala 2025

Inspiration och influenser - Vad formar landskapsarkitektstudenters estetiska stil inom gestaltning?

Inspiration and influences - What shapes the aesthetic style of landscape architecture students in design?

Elvira Lambertsson & Hanna Sternesjö Björk

Handledare: Josephine Norrbo, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Examinator: Vera Vicenzotti, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod: EX0861
Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet – Uppsala
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2025
Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd samt används intervjumaterialet med intervjupersonernas tillstånd.

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Gestaltungsstil, illustrationsstil, trender inom landskapsarkitektur, estetik och funktion, utbildningens påverkan på estetik, utbildningens påverkan på gestaltningar

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landskapsarkitektur

Sammanfattning

Inom landskapsarkitektur finns det rådande normer och ideal som påverkar vad det "rätta" sättet att gestalta på anses vara. Dessa normer och ideal påverkar även landskapsarkitektstudenter och det går att antyda en homogenisering bland studenters arbeten. Det kan vara en konsekvens av de influenser studenterna utsätts för och möjligtvis att de kan känna en social press att designa på ett vis som följer rådande ideal. Gestaltningarna tenderar att följa rådande trender och normer, där fokus ligger på funktionella värden över estetiska värden. Detta arbete undersöker vad som påverkar landskapsarkitektstudenters estetiska stil inom gestaltning under utbildningen på SLU - Ultuna, där den estetiska stilen avser både till studentens stil i illustrationer och stil i gestaltungs-förslag. Arbetet identifierar de influenser som formar studenternas estetiska stil inom gestaltning i relation till normer inom landskapsarkitektur och utbildningens struktur.

För att undersöka vad som påverkar studenternas estetiska stil inom gestaltningen hölls tre intervjuer med tre masterstudenter. Genom intervjuer med studenterna framkommer det att en rad externa och interna faktorer påverkar deras gestaltungsstil och illustrationsstil. Både utbildningens innehåll och sociala sammanhang influerar studenternas estetiska stil inom gestaltning på olika sätt.

Studenterna upplever att det finns en homogenisering av gestaltningar inom landskapsarkitektur, där normer och trender styr utformningen av gestaltningar. Många studenter strävar efter att anpassa sina arbeten till en föreställd standard, vilket kan skapa hinder för att utveckla en egen estetisk stil. Det finns en oskriven "rätt" väg som ofta efterföljs, vilket gör det svårt att uttrycka mer personliga eller experimentella idéer. De influenser som identifierats är sex olika anledningar som kan ha påverkat den estetiska stilen: en ökad kunskap om illustrationens roll, portfolion och påverkan från omgivningen, digitala verktyg, inspiration och influenser, lärarnas påverkan och balansen mellan funktion och estetik.

Landskapsarkitektur är ett område där funktion och estetik måste samexistera, men där dagens utbildning ofta sätter större fokus på tekniska lösningar än på att främja estetisk utveckling. En ökad medvetenhet om estetiska processer skulle kunna hjälpa studenterna att hitta sin egen stil, snarare än att enbart anpassa sig till rådande normer. Det är viktigt att utbildningen utvecklas för att ge utrymme för personlig och konstnärlig utveckling utan att förlora den funktionella och hållbara aspekten av landskapsarkitekturen.

Nyckelord: Gestaltungsstil, illustrationsstil, trender inom landskapsarkitektur, estetik och funktion, utbildningens påverkan på estetik, utbildningens påverkan på gestaltningar

Abstract

In landscape architecture, prevailing norms and ideals influence what is considered the “correct” way of designing. These norms and ideals are also influencing landscape architecture students and a prevalence for homogenous designs and illustrations can be detected when looking at their works. That can be a consequence of limited sources of inspiration or perhaps a social pressure to design in aligning ways to the current ideals. These designs tend to follow prevailing trends and norms, where focus lies in the functional values rather than aesthetic values. This essay examines the reason behind landscape architecture students' design choices in design proposals and in the illustrations they create during their studies at SLU- Ultuna. This essay identifies the influences that shape students' design choices in relation to norms within the field and the structure of the educational program.

To examine what influences students' design choices, three interviews were held with masters students. Through interviews with the students both external and internal influences were revealed. Both the contents of the educational program and social context influences the students' design choices in various ways.

The field is perceived by the students to be a homogenization of designs in both the field and the education, where norms and trends dictate how a design should be. Students tend to try to adjust their own work to fit the norm of what they think is expected of them, which could be a hindrance to their development of a personal design style. There is an unwritten “correct” path to design that is often followed, which makes it difficult to express more personal or experimental ideas. The influences that have been identified in this essay are six different reasons that could have affected the design style. The six influences are: an increased understanding of the role of illustration, portfolios and external influences, digital tools, inspiration and influences, the impact of teachers, and the balance between function and aesthetics.

Landscape architecture as a field is a field where function and aesthetics must coexist, but the current educational program often places greater emphasis on technical solutions rather than fostering aesthetic development. An increased awareness of aesthetic processes would aid the students in finding their own design style rather than conforming into existing trends. It is crucial for the educational program to improve and to develop in a way where personal aesthetic growth is prioritized without compromising the functional and sustainable aspects of landscape architecture.

Keywords: Design choices, trends in landscape architecture, aesthetics and functionality, the education's effects on aesthetics, the education's effects on design

Förord

Denna uppsats är ett kandidatarbete skapat av två studenter som går på Landskapsarkitektprogrammet på SLU i Ultuna. Detta kandidatarbete omfattar 15 högskolepoäng och utfördes under vårterminen 2025.

Vi vill tacka vår otroligt stöttande handledare Josephine Norrbo samt de tre studenterna som valde att ställa upp att bli intervjuade.

Bägge författare har bidragit till uppsatsen på olika sätt. Studenterna diskuterade ämnesvalet och bakgrunden gemensamt. Arbetets olika delar skrevs av studenterna enskilt. Hanna Sternesjö Björk skrev Sammanfattning/Abstract, Förord, Inledning, Bakgrund, Illustrationerna, Sammanställning av resultat, Slutsats och Elvira Lambertsson skrev Metod, Intervjuerna, Diskussion. Delarna problemformulering, syfte och frågeställning samt avgränsning skrevs tillsammans. Elvira Lambertsson reviderade sedan texten för att få en mer sammanhängande uppsats. Hanna Sternesjö Björk reviderade det som Elvira Lambertsson skrivit. Bägge studenter var på plats vid intervjuerna och deltog med att ställa frågor.

Innehållsförteckning

Förord	5
Figurförteckning	7
Förkortningar	8
Begrepp	9
1. Inledning	10
1.1 Introduktion	10
1.2 Problemformulering	11
1.3 Syfte och frågeställning	11
1.4 Avgränsning	12
1.4.1 Varför både gestaltungsstil och illustrationsstil undersöks	12
2. Bakgrund	14
2.1 Landskapsarkitektutbildningens framväxt	14
2.2 Estetik inom landskapsarkitektur genom historien	16
2.3 Estetik inom landskapsarkitektur idag	17
2.3.1 Funktionalitet och hållbarhet över estetik	17
2.3.2 Internet och digitala medium	18
2.3.3 Syftet med gestaltningen	20
3. Metod	22
4. Resultat	25
4.1 Illustrationerna	25
4.2 Intervjuerna	28
4.2.1 Ökad kunskap om illustrationens roll	28
4.2.2 Portfolion och påverkan från omgivningen	29
4.2.3 Digitala verktyg	30
4.2.4 Inspiration och influenser	31
4.2.5 Lärarnas påverkan	31
4.2.6 Balansen mellan funktion och estetik	33
4.3 Sammanställning av resultat	33
5. Diskussion	36
6. Slutsats	42
Referenser	43

Figurförteckning

Figur 1. visar illustrationer av Student 1 årskurs 1-3 från vänster till höger.

Figur 2. visar illustrationer av Student 2 från årskurs 1-5 från vänster till höger.

Figur 3. visar illustrationer av Student 3 från årskurs 1-3 från vänster till höger.

Förkortningar

Förkortning	Betydelse
SLU	Sveriges lantbruksuniversitet

Begrepp

Begrepp	Betydelse
Illustrationsstil	stilen i illustrationer, som form, linjetjocklek, färgskala, materialval och medium
Gestaltningssstil	element i själva gestaltningsförslaget
Omdömessfär	ett större socialt sammanhang inom ett yrkes- eller områdes fält. Detta sociala sammanhang influerar, medvetet eller omedvetet, ens stilval samt åsikter till viss grad. Begreppet kommer från en intervju med Student 2.

1. Inledning

1.1 Introduktion

Från antika Egyptens väggmålningar till moderna digitala renderingar har illustrationer och gestaltningar spelat en viktig roll för landskapsarkitekturens utveckling. Landskapsarkitekter har använt olika verktyg för att kommunicera sina idéer och marknadsföra sitt arbete genom historien. Hur man gestaltat platser har gjorts på olika sätt men vad som kan ses är hur trenderna och det normativa sättet att gestalta går i vågor och ändras vid olika tidsepoker. Det normativa sättet att gestalta och illustrera har varierat på grund av att estetiken antar sig formen som samhälleliga normer tillåter (Hobhouse & Edwards 2019).

Idag finns det en norm inom landskapsarkitektur som bidrar till att yrkesverksamma tenderar att skapa liknande gestaltningar, anser skribenterna av denna uppsats. I dessa gestaltningars estetiska uttryck finns det inte något rum för det oregelbundna eller det oväntade, det finns inte rum för att uttrycka personliga estetiska stil inom gestaltning (van Hellemond et al. 2022). Det finns en tydlig bild hos studenterna som går landskapsarkitektprogrammet på SLU Ultuna av hur den "rätta" typen av gestaltningar ska se ut. Denna gestaltning antas komma från arkitektkontors hemsidor där uttrycken på de olika sidorna liknar varandra. Gestaltningarnas ensidiga uttryck skapar en influens som påverkar yrkesverksamma och studenter estetiska stil inom gestaltning. En alldeles för snäv estetisk praxis bidrar till ett yrke som, istället för att bidra till övervägda estetiska upplevelser, snarare är problemlösare till samhällets rådande urbana problem genom funktionella lösningar (van Etteger et al. 2016: 80).

I en allt mer digital värld där gestaltningar, visionsbilder och annan inspiration finns tillgänglig online kan denna massa av digitala bilder leda till ens egen inspiration. Det kan leda till nyskapande tankar och gestaltningar. Van Hellemond et al. (2022) menar att det även kan leda till en inspiration som inte passar in på platsen som gestaltas och känns livlös, även om den är estetiskt vacker.

Landskapsarkitekter har börjat använda sig mer av digitala verktyg i sitt skapande. Datorprogram kan vara ett verktyg för att skapa läsbara gestaltningar eller fotorealistiska visionsbilder, men går detta ut på bekostnad av kunskap över de analoga verktygen? Zahreddina (uå: 3) menar att digitala verktyg har en plats i kreativt skapande men att analoga verktyg fortfarande bör användas i vissa fall. De analoga verktygen kan användas på annorlunda sätt jämfört med de digitala

verktygen, då det estetiska uttrycket som skapas skiljer sig mellan de olika medium.

Skribenterna av denna uppsats upplever att den nya generationens landskapsarkitekter lär sig hur en optimal gestaltning ska se ut, från skolans influenser eller från annat håll. En observation vi har gjort är att under utbildningen strävar studenterna efter att bilda sig ett uttryck som överensstämmer med deras bild av hur en professionell gestaltning ser ut. Som student övar man under åren för att uppnå en kvalitet som kan ses i arkitektkontors gestaltningar, då det är någonting som anses som nästan en ouppnåelig målbild under de första åren på utbildningen. När studenten känner att den har kunskapen att skapa det normativa uttrycket så är studenten mer öppen för att prova sitt eget estetiska uttryck. Men var får studentet sitt estetiska uttryck från? Mot denna bakgrund vill vi undersöka vilka faktorer som påverkar studenters estetiska stil inom gestaltning på landskapsarkitektutbildningen på SLU Ultuna.

1.2 Problemformulering

Landskapsarkitektur är inte endast ett praktiskt fält där man i yrket skapar samhällsviktiga funktionella lösningar men det är även en konstform där estetik spelar en stor roll på resultatet av gestaltningen (Thompson 2000a). Hur estetisk stil hos landskapsarkitektstudenter påverkas av personliga, yrkesmässiga och samhällseliga faktorer är relevant för att kunna motstå trycket av att formas till att skapa ett generiskt estetiskt uttryck. Genom att förstå vilka faktorer som påverkar de estetiska valen, från historiska trender till dagens hållbarhetskrav, kan vi reflektera över hur landskapsarkitekter kan utvecklas och anpassa sina arbeten i en antropocen värld utan att kompromissa på sitt egna estetiska uttryck.

1.3 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka på vilket sätt landskapsarkitektstudenters gestaltungsstil påverkas under utbildningen och om de estetiska normer inom landskapsarkitektur och rådande samhällseliga diskurser påverkar det estetiska uttrycket i studenternas estetiska stil inom gestaltning. Syftet innefattar även att utforska vilka influenser som kan påverka studenters estetiska uttryck, vilket ökar möjligheten att ifrågasätta och värdera rådande estetiska normer i samhället.

Vad anser landskapsarkitektstudenter påverkar deras egen gestaltungsstil och illustrationsstil under utbildningen på SLU - Ultuna?

1.4 Avgränsning

Eftersom landskapsarkitekturbildningar kan skilja sig åt mellan universitet och länder begränsas undersökningens fokus till utbildningen på SLU Ultuna, Sverige. Den avgränsningen görs då den geografiska närheten till platsen och våra kunskaper om skolan underlättar undersökningen. Dessutom är det våra egna iakttagelser om homogeniteten på programmet i Ultuna som lett arbetet in på detta spår.

1.4.1 Varför både gestaltungsstil och illustrationsstil undersöks

Arbetet förhåller sig endast till de estetiska aspekterna och vad som kan ha påverkat de estetiska valen som studenterna gjort. Det valda ämnet: estetik, är ett brett och svårdefinierat begrepp som tillåter subjektiva resonemang. I denna uppsats menas studenternas estetiska stil inom gestaltning vara studenternas gestaltungsstil samt studenternas illustrationsstil. Illustrationsstilen innefattar både stilen i deras illustrationer, som form, linjetjocklek, färgskala, materialval och medium medan gestaltungsstilen innefattar element i själva gestaltungsförslaget. Bägge uttryck representerar studenternas estetiska stil, vilket är intressant i denna undersökning.

Robin Evans essä "Translations from Drawing to Building" (1997) är en teoretisk reflektion över den arkitektoniska ritningens roll inom praktiken. Robin Evans argumenterar för att det inte bara är vad arkitekten ritar som är avgörande, utan också hur ritandet går till. Ritningen är inte en passiv mellanled mellan idé och produkt, utan är ett aktivt och formskapande verktyg. Den metod eller teknik man väljer för att rita påverkar vilken typ av gestaltning som arkitekten kan producera (Evans 1997). I denna uppsats kommer detta samband att appliceras i jämförelsen mellan illustrationsstil och gestaltungsstil.

Evans har sin utgångspunkt i begreppet "Translation", det vill säga betydelsen förflyttning av idéer mellan olika medier. Vid översättning sker en förlust eller förskjutning av information när en idé passerar från ritning till produkt. Ritningen både formar och begränsar arkitektens uttryck (Evans 1997). Detta exemplifieras i Evans jämförelse mellan arkitekter och andra konstnärer. Till skillnad från målare eller skulptörer, som arbetar direkt med sitt material, arbetar arkitekten på avstånd genom ritningen. Ritningen blir platsen där gestaltningen föds, men också där den formas enligt rittekniken och mediums regler och begränsningar (ibid).

På ett liknande sätt menar Raaphorst et al. (2020) att illustrationer och andra representationer av ett arbete kan kommunicera idéer som sedan formar gestaltningen vidare. De menar även att landskapsarkitekter har makten att styra hur gestaltningen uppfattas i skapandet av illustrationer. Att sättet som en gestaltning representeras påverkar åskådarens uppfattning av den tänkta framtida gestaltningen. Exempelvis påstår Raaphorst et al. att färg på träd, val av skalgubbe, typ av vegetation och synvinkel påverka hur landskapet upplevs.

Med dessa två teorier i åtanke anser vi att en landskapsarkitekts gestaltungsstil är svår att granska för sig självt genom illustrationer, eftersom tolkningen av gestaltningen beror på hur arkitekten valt att representera den i illustration. Att undersöka vilken illustrationsstil landskapsarkitekten har blir därmed intressant då det har stor betydelse för hur gestaltningen kan tolkas. Med bakgrund i Evans (1997) teori ser vi en vikt i att undersöka både illustrationsstil och gestaltungsstil. Ritningen ska ses som ett verktyg där tekniken som ritas med och innehållet i en ritning har ett samband (Evans 1997). Genom Evans teoretiska ram kan vi konstatera att illustrationsstilen är intressant att analysera då varierande grad av linjetjocklek, form, färgskala eller medium ger upphov till skilda gestaltungsstilar.

2. Bakgrund

I bakgrunden förklaras rådande händelser i samhället som påverkar sättet som vi lever och i förlängningen även förändrat landskapsarkitekturen. Dels ges ett historiskt perspektiv på trender inom landskapsarkitektur och en förklaring till varför just det uttryckssättet var rådande då. Dels utreds faktorer som i modern tid kan påverka estetiken i landskapsarkitektur. Vidare redogörs landskapsarkitektutbildningens historia i Sverige och hur utbildningen är uppbyggd idag.

2.1 Landskapsarkitektutbildningens framväxt

Det specifika yrket som landskapsarkitekt kan anses vara relativt ungt, då den svenska utbildningen som finns för att bli landskapsarkitekt endast har funnits sedan 1972. (Paget 2008) Programmet är inte fullt lika etablerat som till exempel läkarprogrammet eller juristprogrammet. Men utövningen att forma landskap har däremot en lång förhistoria och en föregångare till utbildningen fanns redan under den senare delen av 1600-talet, vilket startades av Olof Rudbeck som var en betydelsefull figur i Uppsalas akademiska historia (ibid). Utöver sin biologiska forskning om människokroppen som ansågs vara revolutionerande, lät han inrätta den botaniska trädgården i Uppsala som även kallas för Linneträdgården (Uppsala Universitet 2023). På den tiden användes två olika metoder för lärande; en akademisk metod och en äldre metod med mästare och lärlingar. Utbildningen försvann efter Rudbecks död och en liknande utbildning för landskapsarkitekter uppkom inte förrän på 1900-talet. Under 1800- och 1900-talet grundades yrkeskåren trädgårdsarkitekter där arbetsuppgifter innefattade arbeten för den välbärgade samhällsklassen där de skapade parker och trädgårdar. Under senare 1800-tal vidgades arbetsområdena till offentliga miljöer och senare under 1900-talet vidgades yrket ytterligare med att göra större ingrepp i landskapet för vägbyggen (Paget 2008: 22). En ny utbildning bildades 1972 av SLU där man utbildade landskapsarkitekter på Ultuna och Alnarp.

Från den moderna svenska landskapsarkitektutbildningens början på 1970-talet fram till 2000-talet skedde en stor utveckling inom vilka metoder och tekniker som lärdes ut till studenterna. Landskapsarkitekten Davorin Gazvoda (2002) menar att det finns specifika arkitektoniska metoder och tekniker som har ersatt mycket äldre metoder som använts historiskt inom trädgårdsdesign. Det är genom dessa nya metoder som yrket kunnat särskiljas från andra närliggande professioner. Metoderna inom landskapsarkitektur, menar Gazovoda, är precisa, transparenta, förklarande och kommunikativa inte bara för närliggande yrken men

även mot allmänheten. Gazvoda nämner att ett exempel på en metod som nyttjas inom landskapsarkitektur idag är landskapsteckning, ett mer analytiskt verktyg än en arkitektteckning. Verktuget tillåter landskapsarkitekter att arbeta vetenskapligt genom att arbeta med strukturen på landskapet. Enligt Gazvoda är den kreativa delen av tecknandet mindre viktig. Metoden ska istället användas som ett analytiskt verktyg för att samla så mycket information som möjligt via tecknandet.

Under arkitektutbildningens utveckling har det funnits fem olika lärandemodeller, lärlingsmodellen, den akademiska modellen, den tekniska högskolemodellen, bahausmodellen och bartlettmodellen (Krupinska 2016: 53). Lärlingsmodellen är en traditionell engelsk modell där eleven studerar under en lärare. Studenten fick ta del av kunskap rent praktiskt. Den akademiska modellen riktar in sig mot rithantverk, konst och teoriundervisning. Modellen har under senare år kritiserats att vara något formell och stel. Den tekniska högskolemodellen utgår utifrån en teknisk grund, med influenser av hanterksträning. Bauhausmodellen inriktar sig på materialkunskap, hantverk och konst för att sammankoppla denna kunskap i arkitektonisk formgivning. Bartlettmodellen använder sig av projektundervisning för att få en verklighetsförankring mellan studerandet och yrket. Den allmänna modell vi ser i arkitekturutbildningar i Sverige idag är en kombination av modellerna där tre kunskapstraditioner är närvarande, enligt Krupinska. Kunskapstraditionerna är vetenskapligt baserad kunskap inom humaniora och teknik, hantverksmässigt och konstnärligt baserad träning av färdigheter och kreativt arbete med skapande av förslag (ibid).

Inom landskapsarkitektur har elever lärt sig av studier i fält där inläringen kan förstås som en kombination av icke-estetiska och estetiska egenskaper. De icke-estetiska egenskaperna kan vara enklare att studera från representationer av landskapet, som kartor, flygfoton eller fotografier, men det är i fält som de estetiska egenskaperna kan studeras. Under ett fältbesök får studenterna öva på sin kapacitet för estetiska insikter, framförallt hur estetiska och icke-estetiska egenskaper hänger ihop (van Etteger et al. 2016). Med skissen kan olika egenskaper på en plats undersökas för att hitta möjliga lösningar till sin gestaltning. Med skissen som verktyg kan både icke-estetiska och estetiska aspekter av en plats undersökas genom kartritningar samt perspektivbilder (ibid).

Landskapsarkitektyrket har utvecklats till ett komplext och interdisciplinärt yrke där rumsliga problem ska hanteras inom ramarna för vissa sociala krav (Gazvoda 2002: 117). Det största problemet enligt Gazvoda är hur utvecklingen av professionen leder till väldigt specialiserade inriktningar. Vissa landskapsarkitektprogram har riktat in sig mot det rumsliga, regional planering,

ekologi och naturskydd, medan andra landskapsarkitektprogram riktar in sig mot arkitektoniska metoder och hanterar landskapsdesign endast i studio-kurser. En alltför specialiserad inriktning kan leda till en avsmalning av yrket och då har en disciplin för landskapsarkitektur gått förlorad (ibid).

2.2 Estetik inom landskapsarkitektur genom historien

Genom att studera historiska trender kan vi förstå hur samhällseliga tankar och estetiska värderingar har pröglat arkitektur och landskapsdesign, och hur dessa värderingar har förändrats över tid. Trender inom landskapsarkitektur är viktiga eftersom de speglar förändringar i samhällets syn på natur och estetik, de visar hur tidigare generationer har förhållit sig till deras omvärld. Att förstå hur dåtidens värderingar påverkade landskapsarkitekturen kan även hjälpa oss att se hur nutidens värderingar kan influera oss idag.

Trender kommer och går. Inom landskapsarkitektur och utformningar av trädgårdar och parker kan vi se trender så långt tillbaka som för 5000 år sedan i Mesopotamien och gamla Egypten där gudarnas kraft över naturen dyrkades (Hobhouse & Edwards 2019:12). Hur människorna i antika Grekland såg på naturen lever med oss än idag i hur vi formger trädgårdar. I antika grekland sammankopplades vackra naturliga platser med religiös betydelse, grekerna under antiken kommunicerade med gudarna i heliga lundar, bäckar och bergstoppar (Hobhouse & Edwards 2019:29). De hade tron att buskar och träd var förvandlade nymfer och att nykära ungdomar kunde förvandlas till vackra blommor. I de engelska landskapsparkerna var en naturligt men anlagt landskap idealet. Landskapsarkitekterna som var framstående inom den engelska landskapsstilen var William Kent och Lancelot 'Capability' Brown. De ansåg att parken skulle skapas likt en tavla ofta med element som vidsträckta ängar, böljande topografi, träd i klungor och stilla vattendrag (Hobhouse & Edwards 2019:230). Att anlägga och ha en park i engelsk landskapsstil i sin ägo ansågs som en statussymbol. Det visade att man som landshövding/ägare hade kunskap i de filosofiska tankarna som rådde i 1700-talets samhälle. Tankarna kring naturen var att naturen inte skulle styras av människan utan att det istället bör upplevas i sin naturliga form (Hobhouse & Edwards 2019:230). De idéerna som kunde ses i antika Greklands parker influerade romarna och sedan arkitekterna i Europas renässanstid som i sin tur kom att inspirera 1800-talets engelska parker (Hobhouse & Edwards 2019:29). De element som ofta syntes i renässansens trädgårdar var vintergröna växter, fixerade vattenelement, stenelement samt skulpturer och paviljonger. Naturen ansågs vara en spegelbild av ett ordnat kosmos. Den anlagda trädgården skulle spegla en förbestämd ordning i den naturliga världen med geometriska former och hydrauliska installationer (Hobhouse & Edwards 2019:131-132). Under slutet på

1800- talet och början av 1900-talet blev en lekfullhet med färg och form en ny idé av Gertrud Jekyll. Blommornas färger kunde samplanteras för att bilda unika färgkombinationer eller hålla det monokromt. Hobhouse & Edwards (2019:465) menar att moderna trender innefattar en ekologisk och hållbar riktning, att kunna omfamna ett hållbart sätt att designa på har skapat en helt ny era inom landskapsarkitektur.

Från historiska trädgårdar kan vi idag hitta inspiration med layouten av trädgården men även växtvalet. Genom att använda sig av växter som använts historiskt, menar Hobhouse & Edwards (2019:6) att vi som yrkesverksamma kan bli medvetna om växternas roll i kontexten med hållbarhet och ekologi. Att erhålla kunskap om hur historisk landskapsdesign har påverkats av influenser kan vi själva identifiera vårt eget mål med hur vi i stort gestaltar idag. Hobhouse & Edwards (2019:6) menar att det finns en viktig kunskap att lära sig om historiska ekon i trädgårdsdesign, på så sätt kan vi använda oss av kunskapen för våra egna ändamål.

2.3 Estetik inom landskapsarkitektur idag

2.3.1 Funktionalitet och hållbarhet över estetik

Från att ha varit ett stort fokus i landskapsarkitektur har estetikens roll fått ge plats åt andra, mer funktionella aspekter av en gestaltning. Dessa kan vara sociala som exempelvis att öka trygghetskänslan, eller ekologiska som exempelvis att öka den biologiska mångfalden. Författaren och landskapsarkitekten Ian Thompson (2000a) beskriver hur han anser att det finns tre olika värdegrunder inom landskapsarkitektur; estetiska, sociala och miljömässiga värden. För att skapa en god gestaltning hävdar Thompson att alla tre bör vara tillgodosedda. I en senare artikel, skriven av Thompson tillsammans med Rudi van Etteger och Vera Vicenzotti (2016), menar författarna att den estetiska delen av landskapsarkitektur har idag bortprioriteras för att bemöta funktionella delar, som sociala och ekologiska behov. De menar att gestaltningsval som är rent konstnärligt estetiska blir mer och mer sällsynta, och att estetiken istället snarare följer de sociala och ekologiska behoven. För att återta balansen mellan estetik och funktion föreslår Etteger et al. Nick Zangwills filosofiska teori om estetik, Aesthetic Creation Theory, som ett verktyg. Teorin förklarar hur det finns icke-estetiska värden som exempelvis form, färg och storlek, och estetiska värden som sorgsenhet, passion och fulhet. Zangwill förklarar hur de estetiska värdena byggs upp av icke-estetiska värden, men det betyder inte automatiskt att estetiska värden skapas bara för att icke-estetiska värden finns (Zangwill 2007, se Etteger et al. 2016). I dagens

landskapsarkitektur är det vanligt att dessa estetiska värden, hur platsen upplevs, går förlorade.

Att ett större fokus har lagts på ekologisk hållbarhet är delvis på grund av de politiska beslut som kräver mer ekologiska lösningar. Dessa framgår i större kontexter, som FNs globala mål. År 2015 antogs Agenda 2030 av samtliga FN: medlemsstater. Av de 30 målen som ska bidra till en bättre framtid är 17 av målen relaterade till hållbar utveckling. Ett av dessa mål är speciellt relevant landskapsarkitekten, mål nr 11 Hållbara städer och samhällen. Detta mål inkluderar mänsklig rätt till en bra miljö men även att urbana städer ska “minska städernas miljöpåverkan” (Regeringen uå).

Betoningen på hållbarhet märks även av i landskapsarkitektutbildningen där en betydande del av utbildningen handlar om hur man som yrkesverksam kan bidra till ett mer hållbart samhälle. Redan under första året ges en intensiv genomgång av de ekologiska problem som finns i samhället och vad den antropocena tid vi lever i kan få för följder (SLU 2022). I beskrivningen av innehållet för utbildningen på Ultuna går det att utläsa mer naturvetenskapliga element än beskrivningen för utbildningen vid Alnarp, som snarare har fler element som berör gestaltning. Det beror på att landskapsingenjörsprogrammet bara fanns i Alnarp, vilket ledde till ett behov från arbetsmarknaden i norr av fler landskapsarkitekter med mer tekniska kunskaper (SLU u.å. 1) (SLU u.å. 2). Men trenden att lära landskapsarkitekter naturvetenskapliga lösningar för ekologisk hållbarhet är något som går att se över hela svenska fältet. I SLUs miljöpolicy står det att “Miljötänkande och miljöaspekter ska integreras i allt beslutsfattande och i all verksamhet inom alla SLU:s arbetsenheter” vilket visar vikten av att ha ett hållbarhetsperspektiv på programmet (SLU 2025). Det tyder på att SLU är måna om att forma landskapsarkitekter som tillsammans kan hitta lösningar för att motverka klimatförändringarna och den minskade biodiversiteten, eller åtminstone inte bidra till sämre förutsättningar för hållbarhet.

2.3.2 Internet och digitala medium

Internet och digitala hjälpmedel har förändrat samhället i grunden och det är få ställen som avtrycken inte syns. Landskapsarkitektur är inget undantag då datorprogram som AutoCad, Illustrator, Photoshop och Indesign är en stor del av utbildningen och används ofta som verktyg i arbetet. Handritade illustrationer och är förekommande inom branschen och skissen är ett välanvänt verktyg men de digitala verktygens möjligheter har inneburit en minskning av de analoga medlen. Hur påverkar det här sättet vi gestaltar och uppfattar landskap? Enligt Nadine Zahreddine, professor inom konst på Antonine University i Libanon, tillåter

analoga verktyg, såsom borstar, fingrar, kroppen, pennor, kol och olika färger, ett uttryck som blir unikt vid varje tillfälle. Det skapar verk som inte går att återskapa på samma sätt som ett digitalt verk kan bli återskapat med Ctrl C (Zahreddine uå). Det digitala verket kan bli massproducerat eller endast delvis altererad för att fungera i ett nytt sammanhang. Zahreddine menar att bägge konstformerna kan vara användbara vid konstskapande och att det är upp till konstnären att själv välja vilken metod som passar in bäst för just det här arbetet. Den digitala konsten har en förmåga att vara enkel att använda, vilket har lett till att fler människor kan skapa konst, då det finns verktyg som Ctrl Z som tillåter skaparen att återgå till en tidigare version av arbetet vilket kan vara ett bra sätt att generera nya idéer på. Det finns dock en mänsklig aspekt till de analoga konstverktygen, som de digitala inte kan återskapa; hur papperet absorberar färgen eller hur man ska arbeta med en pensel på ett specifikt sätt för att få just det specifika estetiska uttrycket som önskas (ibid).

Internet har även gett landskapsarkitekter möjligheten att hämta inspiration från en oändlig källa. Trender inom landskapsarkitektur sprids inte längre långsamt och organiskt, utan kan med ett knapptryck nå en global publik via internet. I artikeln *Copy and paste landscapes* skriver författarna van Hellemond et al. (2022) att den enkla tillgängligheten av landskapsillustrationer på internet kan ha bidragit till en homogenisering av dagens urbana landskap. De menar att den snabba takten som gestaltningskoncept sprids på inte tillåter designen att analyseras, mogna och anpassas till den nya miljön. Att koncept helt enkelt kopieras och klistras in i en helt annan kontext, vilket i slutändan kan ge vackra men malplacerade och livlösa platser. Författarna kritiserar hur tidsbrist inom projekt inte ger arkitekten rum att utföra en grundlig analys- och gestaltningsprocess, vilket kan leda till att inspiration hämtas från andra projekt, istället för att idéer om platsspecifika lösningar tillåts växa fram över tid.

van Hellemond et al. (2022) lyfter även frågan om hur internets och sociala mediers behov av bilder påverkar landskapsarkitektur. De menar att fokuset på det visuella, hur gestaltningen ser ut på bild, gör att gestaltningar inte tar hänsyn till hur landskapet faktiskt upplevs på plats. Författarna beskriver detta fenomen som "zombie urbanism", ett uttryck myntat av den norske landskapsarkitekten Jonny Aspen. Det beskrivs av Aspen som "staged urbanism in which there is no room for irregularity and the unexpected; a well-designed, neat, and tedious urbanism based on a simplified understanding of the urban combined with more ideal aspirations about creating 'living', and 'people friendly' cities" (Aspen 2013, se van Hellemond et al. 2022).

2.3.3 Syftet med gestaltningen

Landskapsarkitektens roll i att skapa gestaltningar är en komplex och dynamisk gestaltningsprocess som resulterar i en fysisk miljö som ska passa allmänhetens behov och smak. Verktöget som används för att presentera dessa idéer till beställare och allmänheten är tydliga illustrationer, som inte sällan presenteras på planscher tillsammans med text. Dessa gestaltningar ska förmedla en känsla och en idealistisk bild över hur platsen som gestaltas kommer att kännas och se ut. Enligt George Morcos (2024) har planschen två syften: den ska vara informativ och den ska vara estetiskt attraktiv. Den informativa aspekten av en gestaltning syftar till att kommunicera syftet med gestaltningen, funktionaliteten och idén bakom gestaltningen på ett klart och tydligt sätt. Den estetiska aspekten handlar om att skapa en visuell upplevelse som lockar och engagerar betraktaren samtidigt som gestaltningen ska fungera kommunikativt. Det normativa estetiska idealet är dock inte en objektiv sanning, utan en subjektiv bedömning baserad på en omdömessfär kring hur en gestaltning bör se ut. Enligt Morcos är det gestaltarens uppgift att förmedla ett visuellt budskap till åskådaren och för att kunna göra det måste flera aspekter tas hänsyn till.

which is sending a visual message to a target audience, the graphic designer has to make marketing research about the topic, target audience, goals and identity, in order to determine the design elements which will be used including colors, textures, typography, photos, etc., and also to determine the medium of the final outcome whether it is printed hardcopy or digital file, definitely the previous decisions need to be identified early in the design process, to make sure that the poster design will achieve its goal and target.

(Morcos 2024: 142)

För att kunna kommunicera sitt visuella budskap effektivt, enligt Morcos (2024), måste landskapsarkitekten beakta flera viktiga aspekter. Dessa innefattar bland annat den övergripande visionen för platsen, målgruppen, och det sammanhang där gestaltningen kommer att uppfattas och användas. En landskapsarkitekt måste också förstå hur de olika designaspekterna som färger, texturer och former samverkar för att förstärka det budskap som ska förmedlas.

Gestaltningar som kommunikativt verktyg är en viktig del av yrkesrollen som landskapsarkitektstudenter förväntas under utbildningen öva på att skapa väl fungerande gestaltningar. Studenterna ska lära sig hur en gestaltnings uttryck kan påverka hur den upplevs rent kommunikativt. Estetiken och funktionaliteten måste därför balanseras på ett sätt som gör gestaltningen både visuellt tilltalande och användbar för den tänkta målgruppen. Estetiken spelar alltså in i hur väl fungerande gestaltningen är för syftet, inte endast hur vacker gestaltningen är.

Gestaltningarna fungerar inte bara som en visuell presentation av en plats utan också som ett kommunikativt verktyg, där landskapsarkitekten måste kunna anpassa och justera sitt uttryck för att säkerställa att gestaltningen är kommunikativ och attraktiv.

3. Metod

För att undersöka uppsatsens frågeställning vad anser landskapsarkitektstudenter påverkar deras egna gestaltungsstil och illustrationsstil under utbildningen på SLU - Ultuna? användes kvalitativa intervjuer. De kvalitativa intervjuerna hölls med tre masterstudenter på landskapsarkitektprogrammet på SLU Ultuna, där målet var att få höra studenternas egna subjektiva åsikter och upplevelser om ämnet. Steinar Kvale beskriver i sin bok *Den kvalitativa forskningsintervjun* att den kvalitativa forskningsintervjun är ett sätt för intervjuaren att se världen genom den intervjuades ögon, inte att söka kvantitativa svar utan för att få nyanserade beskrivningar av den intervjuades upplevelser. Intervjuerna hade en halvöppen struktur vilket innebär att intervjuaren har förberedda, bestämda frågor men är fri att ställa följdfrågor där det tycks vara passande. Kvale beskriver den halvöppna intervjun som "ett mellanting mellan ett öppet vardagssamtal och ett slutet frågeformulär" (Kvale 2014:45).

Intervjupersonerna rekryterades via ett inlägg i en Facebookgrupp för landskapsarkitektstudenter på Ultuna. Totalt var det tre som svarade vilket innebär att inget ytterligare urval behövde genomföras då en kvalitativ ansats inte är rimligt genomförbar med ett högre antal deltagare på den utsatta tiden. Anledningen till att masterstudenter intervjuas, och inte studenter i lägre klasser, är för att fånga de faktorer som kan påverka studenters estetiska stil inom gestaltning genom alla fem år på utbildningen, inte bara de tre första. Men även för att de, med större sannolikhet, har samlat på sig fler insikter över åren och att utvecklingen från första till sista året är större än första till tredje året.

De tre studenterna ombads att skicka ett arbete, helst en illustrationsplan, från varje år under utbildningen. Illustrationerna analyserades av skribenterna av denna uppsats. Analysen innebär en granskning av illustrationsstilen där form, linjetjocklek, färgskala, materialval och medium urskiljdes. Detta gjordes för att kunna se om studenternas illustrationer hade liknande element för att sedan ha det som en grund för att se vilka influenser studenterna hade anammat.

Dessa illustrationer skrevs sedan ut och användes som ett visuellt samtalsverktyg under intervjuerna, där delar av konversationen hölls kring dem. Studenterna intervjuades enskilt i ungefär 20-30 minuter och samtalet spelades in med hjälp av iPhone röstmemo. Intervjuerna transkriberades för hand efter det. Två av intervjuerna hölls på plats och en hölls digitalt med videosamtal på zoom. De fasta frågorna som ställdes till de intervjuade formades i syfte att inte vara vinklande för att de intervjuade skulle kunna ge så fria svar som möjligt. Däremot

tog frågorna upp områden som beskrivits i bakgrunden för att täcka övergripande delar av ämnet. Frågorna som ställdes var:

- När du tittar på dina gestaltningar framför dig anser du att din gestaltsstil har förändrats mycket genom utbildningen?
 - Hur då?
 - Varför?
- Vi kan se att några av dina gestaltningar är handritade och några är digitala, vad tror du att de olika verktygen har haft för påverkan i din gestaltsstil?
- Ser du en tendens till liknande arbeten bland studenter på Ultuna SLU?
 - Vad tror du att det beror på?
 - Känner du att du har en egen personlig stil?
- Vad var inspirationen bakom dina estetiska val i denna gestaltning?
 - Tar du mycket inspiration från dina kursare?
 - Känner du att en lärare har påverkat din gestaltsstil på något sätt?
- Är det någon kurs eller moment i utbildningen som påverkat din gestaltsstil extra mycket?
 - Hur då?
- Tycker du att det legat ett stort fokus i utbildningen på hur man löser tekniska problem? ex. dagvattenhantering.
 - Tar det bort fokuset från estetiken?
- Har du gjort arbeten under utbildningens gång som du, medan du gestaltade, tänkt kommer att vara i din portfolio? Har det på något sätt påverkat sättet du gestaltat (din stil)?

Studenterna tillfrågades vid ett senare utkast av arbetet om skribenternas tolkning av deras svar var korrekta. Det som inte stämde överens ändrades efter studenternas kommentarer.

Bakgrunden var ämnad att bredda det subjektiva perspektivet från intervjuerna för att sätta dem i en större kontext. Vetenskapliga artiklar söktes efter med hjälp av sökord som “aesthetic education landscape architecture” och “trends in architecture” i sökmotorerna Google Scholar och Web of Science. De böcker och

artiklar valdes efter relevans och delvis via rekommendationer från handledare och sakkunniga.

Denna uppsats är uppbyggd på så sätt att bakgrunden står för bakgrund men även som ett analytiskt ramverk som hjälper analysen av resultatet. Frågorna som ställdes till studenterna arbetades fram från en deduktiv ansats, där våra tidigare erfarenheter och bakgrundslitteratur utgjorde en ram som styrde vilken riktning frågorna tog. Även bakgrundslitteraturen söktes efter på ett deduktivt sätt, där teman som vi upplevde var relevanta utforskades närmare.

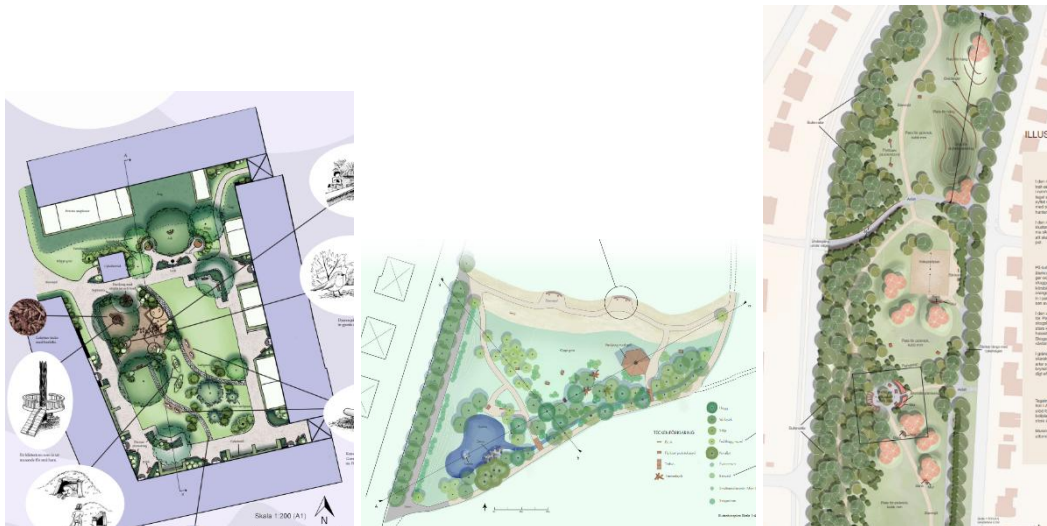
4. Resultat

I detta avsnitt presenteras resultatet från de tre intervjuerna. För att undersökningen ska vara anonym har namnen på deltagarna bytts ut mot Student 1, Student 2 och Student 3.

4.1 Illustrationerna

Nedan presenteras de deltagande studenternas illustrationer. Studenterna valde ut en illustration från varje år på utbildningen. Student 1 och Student 3 hade dock inte gjort illustrationer under årskurs 4 och 5 som passade för denna undersökning.

Student 1

Figur 1 visar illustrationer av Student 1 årskurs 1-3 från vänster till höger.

Student 2

Figur 2 visar illustrationer av Student 2 från årskurs 1-5 från vänster till höger.

Student 3

Figur 3 visar illustrationer av Student 3 från årskurs 1-3 från vänster till höger

Under årskurs 1 tilläts student 2 och student 3 gestalta en mindre park och student 1 gestaltade en bostadsgård. Studenternas arbeten skiljer sig åt i formspråk och delvis i färgskala. De alla valde att illustrera för hand, student 1 lade till färg på sin gestaltning i Photoshop. Studenterna valde alla att gestalta parken under en sommarmånad, dvs de valde en grön färgpalett även om val av grön skiljde dem åt. Alla studenter hade någon form av inslag av trä i deras gestaltning. Student 1 valde bänkar och lekutrustning av trä, student 2 och student 3 valde bänkar av trä. Student 2 valde, till skillnad från de andra två, att arbeta med andra naturliga element som stenpartier. Student 1 valde att tillägna en del av parken till ängsmark. I Student 1 arbete är linjetjockleken runt gångvägar det som är mest påtagligt medan grönskan har mindre linjetjocklek. Student 2 och student 3 mest

framträdande element är växtbäddar som har tjockast linjeföring medan trädkronor har en tunnare linjeföring.

Under årskurs 2 tilläts student 2 och student 3 gestalta en bostadsgård och student 1 gestaltade en mindre park. Studenternas arbeten har alla liknande formspråk och delvis i färgskala. De alla valde att illustrera för hand, student 1 illustrerade dock på en ritplatta. Studenterna valde alla att gestalta parken under en sommarmånad, dvs de valde en grön färgpalett även om val av grön skiljde dom åt. Formspråket i alla gestaltningar är svepande med S formade gångvägar.

Alla studenter hade någon form av inslag av trä i deras gestaltning. Student 1 valde lek element i trä och student 3 valde bänkar och lek element av trä. Student 2 valde att inkludera ängsmark i gestaltningen. I student 2 gestaltning kunde inte materialval urskiljas. I alla studenternas arbeten är linjetjockleken runt gångvägar det som är mest påtagligt medans grönskan har mindre linjetjocklek.

I årskurs 3 kunde studenterna välja att illustrera en park (Student 1) eller att gestalta ett område i en stad (Student 2 och Student 3). Student 2 och student 3 utförde arbetet i grupp med andra studenter medan student 1 utförde gestaltningen själv.

Den uppgift som studenterna jobbade med styrde delvis vilket formspråk som tilläts. Student 1 har ett mer böljande formspråk med slingrande gångvägar och höjdsättning. Student 2 och student 3 hade ett mer strikt formspråk på grund av den strikta naturen av ett kvarter med gator. Alla studenter valde att arbeta med digitala medel. Färgskalan skiljer sig mellan de tre studenterna. Alla studenter valde en grön färgskala på växtligheten, dock valde student 1 att illustrera en del av träden i rosa blom. Student 2 och tre skiljde sig åt i resterande element. Linjeföringen skiljer sig åt mellan studenterna. Student 1 och två har valt att inte använda sig av svart linjeföring utan istället markerat kanter med samma färgskala som elementet i gestaltningen har. Student 3 har valt en svart linjeföring runt element som byggnader.

Det var endast student 2 som hade gestaltningar att dela med sig från år 4 och 5. I årskurs 4 tilläts studenten att gestalta ett torg. I årskurs 5 tilläts studenten att analysera och illustrera ett gaturum. De olika arbetena som student 2 skapar är olika i aspekterna att arbetet i årskurs 4 var digitalt skapat och i årskurs 5 var den analogt skapad. Elementen skiljer sig åt och uppbyggnaden av illustrationerna. Färgskalan är liknande, grön, röd, grå och senapsgul används i bägge gestaltningar.

4.2 Intervjuerna

Under följande underrubriker förklaras olika teman av faktorer som intervjuerna visat har en påverkan på de intervjuades estetiska stil inom gestaltning.

Det här är formatet "Blockcitat". Det här är formatet "Blockcitat". Det här är formatet "Blockcitat". Det här är formatet "Blockcitat". Det här är formatet "Blockcitat". Det här är formatet "Blockcitat". (Författare XXXX:XX)

4.2.1 Ökad kunskap om illustrationens roll

En faktor de tre studenterna alla hade gemensamt var att deras estetiska stil hade, på något sätt, utvecklats under åren på utbildningen. Vid frågan om de kunde se en utveckling i deras illustrationer som låg uppradade på bordet svarade de alla ja. Vilken typ av skillnad de kunde se i sina arbeten varierade däremot mellan deltagarna. Student 1 såg först och främst en skillnad i syftet som låg bakom illustrationerna.

. . . i början var jag mer illustrativ tror jag och ville göra det så att det skulle se verkligt ut (. . .) medans i den senaste gestaltningen så har jag mer tagit inspiration från riktiga planer och verkligen försökt göra läsbarheten så bra som möjligt och fokuserat på det. (intervju Student 1)

Under utbildningen menade Student 1 alltså att hen hade lärt sig vikten av att skapa illustrationer som kan förmedla en viss tanke och utvecklat sin förmåga att göra det framgångsrikt. Hen menade att en användbar metod för att göra illustrationsplaner mer läsbara var att göra det enkelt att skilja på objekt och material. Det var något som Student 1 blev bättre och bättre på efter varje studiokurs. Hen menade att den förmågan inte gick att lära sig utan att faktiskt ha gestaltat något och skapat en illustrationsplan som skulle förmedla det. ". . . det är ju lite trial and error man måste testa sig fram . . ." (intervju Student 1). Student 2 ansåg sig själv även ha fått en ökad förståelse för syftet med illustrationer och användningen av dem. Hen förklarade det som att "jag tror att jag har insett mer och mer hur bilderna används i olika sammanhang, olika kontexter" och förklarade vidare att, beroende på vilken typ av presentation eller inlämning det var, kunde hen anpassa vilket medium illustrationen skapas i, vilken storlek den bör vara eller hur detaljerad den förväntas vara. Hen tog upp ett exempel på detta i intervjun;

. . . att här i femmans exempel med avancerad växtgestaltning (se figur 2, bild 5) så var presentationen inte en inlämning på A1 utan det var en powerpointpresentation och det

var liksom helt andra förväntningar och inriktningar på hur vi skulle uttrycka oss visuellt, något som gjorde att vi drogs mot mycket enklare bilder, mer schematiska. . .
(intervju Student 2)

4.2.2 Portfolion och påverkan från omgivningen

Vid frågan om de någonsin, under gestaltningsprocessen, tänkt att arbetet kommer att vara med i deras portfolio, och låtit det påverka slutresultatet, var svaret till största delen nej. Fokuset låg istället på att lära sig så mycket som möjligt under utbildningen och inte låta pressen inför jobbsökandet påverka hur deras gestaltningar ser ut. Student 3 kunde känna att portfolion medförde mycket stress om man tänkte på den för mycket under gestaltningsprocessen, vare sig det är i grupparbeten eller i egna projekt. När hen inte tänkte på sin portfolio kunde hen vara mer kreativ och sann till sitt eget estetiska omdöme. Student 2 uttryckte sig på ett liknande sätt. Hen undvek att tänka på portfolion för att det medgav mycket press och hindrade lärandet. Däremot påpekade Student 2 att en liknande press kunde komma från andra personer i sin omgivning, exempelvis andra studenter och lärare, vilket ibland ledde till att hen kunde “anpassa sina illustrationer till hur dom kommer uppfattas av andra vare sig det är för en portfolio eller en allmän tanke av vad andra (tycker)” (intervju Student 2).

Jag känner att det finns någon typ av gemensam omdömessfär inom landskapsarkitektur som jag kan störa mig på jättemycket men som jag ju också vill imponera på med bilder. (. .) Att man tänker ‘vad tycker dom andra’ eller ‘vad tycker andra LARKare (landskapsarkitektstudenter) om det här’ och att det är vad som kan påverka valen för gestaltningen. (intervju Student 2)

Student 2 menade att de omdömen som man har vilket i sin tur påverkar hur man gestaltar eller det man tycker är snyggt i grunden kommer ifrån sociala interaktioner. En plats för social interaktion som de alla tre intervjuade nämnde var en stark influens på deras estetiska stil var att sitta i en ritsal.

Jag tror att man undermedvetet påverkas av dom man sitter med i ritsalen, för jag brukar sitta så mycket som möjligt i ritsal. Men att man... jag tror att influenserna kommer från många olika håll, men det är definitivt inte så att man inte blir inspirerad av sina kollegor, medstudenter. (intervju Student 1)

Student 1 ansåg att ritsalen var en plats som kunde ge inspiration eller undermedvetet influera en. Student 2 hade liknande åsikter och menade att “ritsalen är en väldigt nära, stark och kompakt omdömessfär” (intervju Student 2). Student 3 kunde även känna att influensen av att sitta bland andra studenter blev

för stor ibland. Hen uttryckte det som “jag tycker att det är väldigt jobbigt med kontorslandskap och att se alla andras arbeten och bli påverkad av andras arbeten, både av deras process men också av deras estetiska uttryck och så vidare” (Student 3). Student 3 tillade även att “jag önskar att jag vågade ta ut svängarna lite mer”.

4.2.3 Digitala verktyg

En ytterligare gemensam faktor för de tre deltagarna var att de digitala verktygen hade haft en betydande roll i deras utveckling under utbildningen. Däremot skilde sig studenternas attityd mot de digitala verktygen och användning av dem åt. För Student 3 hade den digitala användningen ökat med åren och hen ansåg att det fanns både för- och nackdelar med det. Digitala verktyg kunde fungera som ett hjälpmedel i skissprocessen, då möjligheten att använda olika lager och att kunna flytta objekt enkelt kunde göra processen snabbare.

Så processen av kreativitet för mig har ändrats skulle jag säga och det här med att kunna göra olika lager och så vidare, med skisspapper kan man göra lite samma sak, men det blir mer frihet på något sätt när man ska skissa digitalt har jag börjat inse. (intervju Student 3)

Däremot menade Student 3 att användningen av digitala verktyg gjorde skisserna mer fyrkantiga medan att skissa för hand tillät formerna att bli mer organiska. Student 2 påpekade att digitala verktyg påverkar stilen av illustration men kan i och med det även användas för att uppnå en viss önskad stil. “Det estetiska uttrycket påverkas ju av vilket medium man väljer, digitalt eller analogt, och digitalt eller analogt påverkar vilket estetiskt uttryck man har. Det går mot båda hållen liksom” (intervju Student 2). Hen menade att vissa program, som exempelvis Rhino, möjliggjorde en avancerad design som inte hade gått att göra på samma sätt för hand. Student 1 hade delvis använt sig av en ritplatta ett tag men medgav också att handritade illustrationer “ger en annan känsla” (intervju Student 1) än vad digitala illustrationer gör.

Två studenter uttryckte en motsträvighet för visionsbilder eller andra illustrationer som är gjorda på ett väldigt realistiskt vis i exempelvis Photoshop. Student 3 uttryckte sig starkt kring just realistiska visionsbilder och sa “jag är emot photoshop-bilderna, jag vägrar att göra visionsbilder”. Student 2 uttryckte att allt för realistiska visionsbilder “kan leda till att folk uppfattar det som att det är ett foto snarare än ett förslag på hur det kan se ut och kan reagera på att det inte överensstämmer med verkligheten” (intervju Student 2).

4.2.4 Inspiration och influenser

Ett faktum som framgick i både intervjuerna och i deltagarnas illustrationer var att de alla hade någon form av egen stil eller uttryck vilket pekar på att egna unika upplevelser inspirerar och påverkar studenterna. Det egna uttrycket kunde ha förändrats från det första året men en röd tråd fanns dock kvar genom alla år på utbildningen. Uttrycket för den egna stilen kunde exempelvis återfinnas i vilken typ av växtlighet man drogs till, hur man ritade eller vilka färger man drogs till. För Student 3 var till exempel den röda tråden hens tycke för det frodiga och gröna.

Arbeten eller planscher som hänger uppe i korridorerna på campus visade sig även vara en inspirationskälla för deltagarna. Studenterna nämnde att de aktivt kunde titta på andras arbeten och ta inspiration därifrån. Student 1 hade startat ett album i sin mobil där hen lade in bilder för att sedan gå tillbaka till och bli inspirerad och Student 3 nämnde att hen oftast stannade och kollade på de arbeten som stack ut från mängden. Däremot menade hen också att det finns en tendens att många studenters arbeten kan se homogena ut. Hen sa att “det var en stund där allting var grönt, alltså ljusgrönt (. . .) väldigt mjukt, småplottrigt, minimalistisk” (intervju Student 3). Att jobba i grupp var även något som påverkade det estetiska uttrycket. Student 2 pratade om ett grupparbete där stilen på illustrationen var något som alla i gruppen kom överens om och kunde utföra.

Att ta inspiration från illustrationer och planer från verkliga projekt, gjorda av arkitektkontor bland annat, var också en inspirationskälla. Student 1 kunde använda sig av verkliga planer för att se hur de löst vissa delar av designen; “om jag då skulle försöka lösa en volleybollplan till exempel så försökte jag titta på hur dom hade löst det på en annan plats” (intervju Student 1). Hen kände att illustrationer från “proffskontoren” är “något man vill sträva efter, jag vill uppnå. Dom är ju snyggast oftast, och dom har ju läsbarhet”. Student 2 brukade inte titta på sådana planer lika mycket, eftersom när hen väl hade gjort det gav det “mycket prestationsångest av den kvaliteten” (intervju Student 2).

Andra källor för inspiration som de intervjuade tog upp var böcker, specifikt Visual communication av Margaret Fletcher, föreläsningar, exkursioner och tidigare konstnärlig utbildning.

4.2.5 Lärarnas påverkan

När det gäller på vilket sätt lärarna påverkat studenternas estetiska stil, uttryckte de intervjuade att lärarna inte haft stor påverkan på deras estetiska stil. Anledningen till det var dels för att de inte brukade ge kommentarer om själva

stilen på gestaltningen, utan istället fokusera på praktiska lösningar i deras gestaltningar. Vidare berättade Student 1 att lärarna inte brukar visa upp sina egna arbeten och på så sätt inte influerar studenterna men att till exempel bilder som de visar på föreläsningar kan vara en inspirationskälla i vissa fall. “. . . lärarna är väldigt duktiga på att pusha att man ska tänka på funktion och ett program, vart ska du ha vad” enligt Student 1 och exempel på kommentarer om praktiska lösningar som lärarna kan ge är: “tänk på att den här färgen inte får vara för lik den färgen för då kommer det inte synas eller vilken linjetjockhet man har”. Student 3 kände liknande och berättade om ett tillfälle, under en stadsplaneringskurs, där en lärare gett feedback på gruppens placering av olika typer av boende (lägenhetshus och radhus).

Jag har inte riktigt upplevt att dom har sagt saker om varför ritade du inte så eller så (. . .) men det var mest om liksom placeringar eller upplevelser och dom ser det vi ritar på ett helt annat sätt, eller dom vet vart man ska leta efter, inte misstag men liksom förbättringsområden så att säga. (intervju Student 3)

Student 2 nämnde en skillnad mellan hur gestaltningsprocessen hanteras i konstskolan hen gick på innan och landskapsarkitektutbildningen på SLU.

Det känns som att det fanns en bättre förståelse för en gestaltningsprocess eller en konstnärlig process på konstskolan, vilket inte är så konstigt för att det är en konstskola. Men både bland eleverna då och lärarna än vad det finns, än vad jag upplevt här på samma sätt. Vissa kurser har varit jättebra på det men det har inte varit samma, det har liksom inte genomsyrats av en förståelse av att designprocesser gynnas av ett konstnärligt arbetssätt i alla fall. På så sätt skiljer det sig, hur man lär ut estetik och gestaltning tycker jag. (intervju Student 2)

Student 2 ansåg dock att det fanns andra positiva sidor av hur gestaltningsprocessen hanteras på SLU. Hen tyckte att lärarna ofta uppmuntrar en att “gå ut och känna in en plats” (intervju Student 2) och att det har varit ett värdefullt verktyg för att skapa en god gestaltning. Student 3 kunde även minnas ett tillfälle där en lärare gett råd som påverkar, inte illustrationsstilen i sig men placering och utformningar av platser, det vill säga en påverkan på gestaltningsstilen. I detta fall gällde det ett kvarter i anslutning till en skog med olika former av boendetyper; lägenhetshus och radhus. Läraren påpekade att placeringen av de olika boendetyperna, och i sin tur olika socioekonomiska grupper, i förhållande till skogen kan öka eller minska segregationen. En insikt som Student 3 ansåg vara viktig.

4.2.6 Balansen mellan funktion och estetik

För de intervjuade var de funktionella kraven eller förutsättningarna i ett landskap faktorer som hade påverkan på deras gestaltningar. Student 3 menade att dessa krav eller förutsättningar ökade successivt under de tre första åren. För hen kunde de fungera som en handledare i gestaltningen;

. . . om man vet att det här trädet måste finnas där, eller om man vet att det finns massa riklinjer att gå efter så blir det både ett hinder men också ett sätt att komma igång för allt är bättre än ett tomt papper tycker jag. (intervju Student 3)

Student 2 uttryckte sig på ett liknande sätt;

Jag tror att det går mycket hand i hand. Det är liksom landskapsarkitektens utmaning som finns i allt det här. Gestaltningen är ju ett resultat av förutsättningarna på platsen, förutsättningarna i kursen. (intervju Student 2)

Alltså var platsens förutsättningar någonting som vägledde studenterna och som påverkade utformningen i gestaltningen. Däremot påverkade det främst själva innehållet i gestaltningen och inte hur de illustrerade det, inte vilket uttryckssätt som valdes.

För Student 1 har det funktionella tagit mer och mer plats i hens gestaltningar. I intervjun beskrev Student 1 det som att estetiken hade en större roll i början av utbildningen men att det nu får balansera mer med de funktionella aspekterna; “. . . det är faktiskt viktigt med vart funktionerna är. Det kan vara kul också att inte bara göra någonting som ser bra ut, utan också funkar och ser bra ut” (intervju Student 1). Vidare berättar Student 1 hur de ekologiska faktorerna i vissa fall dikterar hur gestaltningen formas, att till exempel välja inhemska arter eller öka den biologiska mångfalden. Student 1 och Student 3 nämnde att SLU har ett fokus på hållbarhetsperspektivet, något som de tror kan ha påverkat hur de gestaltar. Student 1 menade att det inte kändes som en "påtryckning" att gestalta hållbart men att det istället kanske har blivit en undermedveten handling som även kommer från hens egna värderingar.

4.3 Sammanställning av resultat

När det gäller undersökandet av frågeställningen “Vad anser landskapsarkitektstudenter påverkar deras egen estetiska stil under utbildningen på SLU - Ultuna ?” har resultatet blivit att det finns flera olika influenser som påverkar landskapsarkitektstudenterna.

Från intervjuerna kommer liknande teman upp som studerats i litteraturen. Här har sex olika anledningar som kan ha påverkat den estetiska stilen, en ökad kunskap om illustrationens roll, portfolion och påverkan från omgivningen, digitala verktyg, inspiration och influenser, lärarnas påverkan och balansen mellan funktion och estetik.

I vilket syfte illustrationen skapade hade en påverkan på hur den slutgiltiga illustrationen kom att se ut. Skillnaden kunde variera mellan åren då en student upplevde att hen var mer illustrativ under första året medan under masterutbildningen hade hen fokuserat mer på läsbarheten. Syftet kunde även påverka illustrationens estetiska uttryck kortsiktigt, från arbete till arbete. Student 2 upplevde att hen ändrade sitt uttryck beroende på hur illustrationen skulle presenteras.

Portfolion påverkade studenterna i olika grad, men en gemensam nämnare var att om de tänkte på portfolion så upplevde de en stress. I skolarbeten tänkte därför studenterna medvetet att inte skapa för portfolions skull. De fokuserade istället på att se arbetet som ett lärande moment för att utvecklas så mycket som möjligt. En student upplevde att pressen kom från andra håll än en själv gällande portfolion. Studenten upplevde att pressen kom ifrån andra studenter och lärare som i sin tur ledde till att illustrationerna antog formen som flest skulle anse vara bra.

Vid användning av digitala verktyg fanns det en dualitet i åsikter kring om det var positivt eller negativt för ens egna gestaltungsstil och illustrationsstil. Student 2 upplevde att det digitala arbetet styrde hur hen formgav i sin gestaltning, på grund av att det var enklare att rita fyrkanter i autocad medan handens rörelse var mer flytande. Student 3 kände däremot att möjligheten att arbeta med lager gav mer frihet i skapandet. En konsensus mellan Student 2 och Student 3 var att de båda uttryckte sig kritiskt till en viss typ av visionsbilder. De menade att vissa visionsbilder som ser allt för realistiska ut kan leda tittaren att tro att det är en färdig produkt snarare än ett förslag på hur det skulle kunna se ut.

Vad studenterna själva tror ha influerat dom var olika inspirationer i skolan men även utanför. I skolan var det arbeten och planscher som hänger på väggarna i skolans korridorer, vilka studenter man omgav sig med i ritsalen, vilka studenter man hamnade i grupparbete med som influerade. I skolan tog studenterna även inspiration från kurslitteratur, föreläsningar och exkursioner. Utanför skolan kollade alla studenter på inspirationsbilder från arkitektkontor för att hitta lösningar på hur de kunde gestalta ett liknande element. Alla studenter hade ett

intresse av konst sen innan utbildningens start, influenser från tidigare konstutbildningar och tidigare intresse var också synligt.

Lärarnas påverkan enligt studenterna var mer på de tekniska aspekterna av gestaltningen snarare än den estetiska. Lärarnas inflytande ligger mer kring praktikalitet och logistik, vart bästa stället är att ha ett element. Till skillnad från SLUs lärarteam upplevde student 2 att lärarna på en konstskola studenten tidigare gått på hade en bättre förståelse för gestaltungsprocessen och på hur lärarna lär ut estetik.

Gestaltungsuppgifter under utbildningen kommer med mer funktionella krav, vilket studenterna ansåg hade påverkat deras gestaltningar. Student 3 menade att de funktionella kraven agerade som en utgångspunkt och handledare i gestaltningen. Student 1 menade att de ökade kraven på funktion under utbildningens gång bidrog till att estetiken fick ta en mindre plats i gestaltningarna, men att resultatet blev bättre än om studenten endast tänkt på estetik. Student 1 menar även att de ekologiska aspekter som innefattas i utbildningen inte kändes som påtryckningar utan snarare en undermedveten handling som stämmer överens med hens egna värderingar.

5. Diskussion

Intervjuerna med de tre studenterna visade på att det finns ett flertal faktorer som kan påverka studenters estetiska stil inom gestaltning under utbildningen. Däremot var inte själva utbildningen den enda influensen, utan influenser utanför skolan kunde även ha en betydande påverkan. De utomstående faktorerna var inspiration som hämtades från internet, verkliga platser, arkitektkontors illustrationer och egna erfarenheter. Däremot går det inte att säga att dessa inspirationskällor går att skilja helt från skolan eftersom utbildningen och uppgifter inom utbildningen ofta var anledningen till att studenterna letade efter inspiration på nämnda platser. Alltså går det att argumentera att utbildningen indirekt bidrog till utvecklingen av studenternas gestaltsstil och illustrationsstil, även om influensen kom från externa källor som Pinterest eller arkitektkontors arbeten.

Precis som det har funnits trender inom landskapsarkitekturen genom historien, var de intervjuade överens om att det finns en viss homogenisering i gestaltningarna idag, att det finns en rådande trend som landskapsarkitekter till stor del följer. I intervjuerna framgick det att studenterna hade någon sorts bild av hur denna normativa gestaltning såg ut, men det var svårare att förklara det i ord. Det tyder på att det inte specifikt finns något absolut "rätt" eller "fel", snarare en riktning, känsla och tema som dessa moderna trendiga gestaltningar följer. En student nämnde hur färgvalen kunde vara liknande medan en annan påpekade hur många moderna illustrationer nästan ser för perfekta och verklighetstroga ut. Studenterna såg arkitektkontors gestaltningar nästan som en ouppnåelig målbild, i alla fall med kunskapen de besatte under utbildningen. På grund av att de inte ville lägga en press på sig själva att skapa gestaltningar med samma standard som arkitektkontors gestaltningar valde de att tänka bort portfolion. I grupparbeten var det dock inte lika enkelt, eftersom studenterna måste enas om en stil som alla gillar och kan illustrera. Idén om vad arkitektkontor vill ha för typ av gestaltning lägger en press på studenterna och influerar dem till ett visst uttryck. Pressen kommer kanske inte från kontoren själva utan snarare föreställningen som studenter har gällande hur tror att kontoren förväntar sig att en gestaltning ska se ut. Studenterna såg fördelar med det normativa och moderna sättet att illustrera, som att illustrationerna oftast var läsbara och att de kunde se väldigt bra ut. Trots det, fanns det en vilja bland de intervjuade att utforska och experimentera under utbildningens tid och inte göra gestaltningar som efterliknade dem från kända arkitektkontor. De ville ta ut svängarna och fokusera på deras egen utveckling.

Studenternas vilja att inte försöka direkt efterlikna framträdande illustrationer från arkitektkontor väcker frågan om hur enkelt det faktiskt är för studenter att

utforska deras individuella illustrationsstil. Fastän att lärarna inte brukade kommentera rent estetiska val i studenternas arbeten, kan det större sammanhanget, “omdömessfären” som en student beskrev det som, omedvetet influera ens gestaltungsstil och illustrationsstil vare sig man vill det eller inte. Att ta sig ur den här “omdömessfären” där det bestäms vad som anses vara rätt och fel eller fult och fint kan vara svårt eftersom man kommer i kontakt med starka influenser bara av att befinna sig på skolan fysiskt. Exempelvis kan planscherna som hänger i korridorerna på skolan vara en inspirationskälla, men också influera en undermedvetet. Ritsalen var också en plats som de intervjuade fann vara en influerande plats, både på ett positivt och negativt sätt. Resultatet från intervjuerna pekar på att studenter kan känna en viss utomstående press att skapa illustrationer som ser ut på ett visst sätt. Dessutom kan förståelsen av vad som andra anser vara snyggt få en att illustrera på det sättet även fast det inte nödvändigtvis är ens egen preferens.

Utöver den sociala aspekten visade sig rådande diskurser i samhället ha en påverkan på studenternas gestaltungsstil. Det är ett samband som inte är unikt för vår samtid utan som alltid kan återfinnas i gestaltningar genom historien. Som tidigare nämnt gick landskapsarkitekter under 1700-talet i Europa från att skapa strikta geometriska trädgårdar till att forma naturen till en förskönad version av dess naturliga form. Detta speglade det dåvarande filosofiska ställningstagandet att människan inte är överordnad naturen utan bör röra sig i den. Idag är det ekologiskt hållbara perspektivet i fokus, vilket innefattar att “återställa” landskap, implementera lösningar för extremväder och öka den biologiska mångfalden (van Etteger et al. 2016). Studenternas vilja att skapa ekologiskt hållbara gestaltningar kom inte enbart från SLU, utan de värderingarna kunde finnas där sedan tidigare. Däremot visade sig SLUs inriktning på hållbarhet möjligen ha fördjupat kunskapen och gjort hållbarhet i gestaltningar till något undermedvetet. Studenternas arbeten hade ofta element för att bidra till biologisk mångfald och materialval som trä användes istället för icke förnybara material. Valen studenterna gjorde i deras gestaltningar tyder på att det finns en vilja att arbeta på ett ekologiskt hållbart sätt som på något sätt bidrar till en hållbarare framtid. På grund av tiden vi lever i är klimatkrisen ett stort hot som många tänker medvetet eller undermedvetet på. Detta påverkar valen man gör i vardagen men som i detta fallet, valet studenter gör när de gestaltar.

Hållbara och sociala aspekter var viktiga för de intervjuade studenterna. De menade att funktionella faktorer blev en större och större del av gestaltningen under åren på utbildningen. De tekniska lösningarna, som höjdsättning, ansågs av studenterna vara en utgångspunkt att gestalta efter. Att de förutsättningarna på platsen kunde vara en startpunkt att gestalta efter. Studenterna uttryckte inte att

det kändes som ett hinder för de estetiska aspekterna i gestaltningen. Van Etteger et al. (2016) varnar däremot att fokus ett alltför stort fokus på funktionella lösningar tar i sin tur bort fokus från estetiken. Landskapsarkitektutbildningen på SLU Ultuna har ett stort fokus på hållbarhet och naturvetenskapliga och tekniska lösningar, ett faktum som även framgick i intervjuerna. Studenterna uttryckte en vilja att skapa platser som är funktionella och hållbara. I det urbana samhälle vi lever i måste det finnas ett fokus på funktion, exempelvis kräver tätbebyggda områden med mycket hårdgjorda omfattande dagvattenhantering. Det fokus vi ser hos studenterna och i utbildningen på funktionella lösningar är ett svar på en problematik som finns gällande urbana städer. I detta hänseende kanske funktionen behöver prioriteras före estetik. Enligt George Morcos (2024) har illustrationer två syften: den ska vara informativa och den ska vara estetiskt attraktiv. Attraktivitet är subjektivt, men det har bildats en allmän uppfattning kring hur en gestaltning bör se ut. Många gestaltningar som görs idag kan anses vara estetiskt attraktiva men estetiken följer där ofta funktionella lösningar och står inte för sig självt (van Etteger et al. 2016).

Studenterna ansåg också att lärarna mest kommenterade på deras funktionella, ekologiska och sociala lösningar, medan lärarna höll sig från att vägleda dem i sina estetiska val. Detta faktum kan visa på att lärarna vill lämna utrymme för studenterna att gestalta som de vill genom att inte begränsa dem med subjektiva åsikter. Men det kan även visa på ett generellt större fokus på de funktionella aspekterna i utbildningen. En student uttryckte även en åsikt om att vissa kurser inte riktigt lade nog med uppmärksamhet på den konstnärliga biten av designprocessen, till skillnad från konstskolan hen gick på tidigare där det var ett genomsyrande tema. Kanske tyder det på att den konstnärliga estetiken behöver få ett större utrymme inom utbildningen, likt hur van Etteger et al. menar att det bör få större utrymme inom branschen som helhet. För att göra det kan exempelvis Zangwills Aesthetic creation theory vara ett hjälpmedel (Zangwill 2007, se Etteger et al. 2016). Utbildningens metoder utvecklades snabbt från utbildningens uppkomst fram till 2000-talet, men de metoder som användes för över 20 år sedan används även idag. Detta kan bidra till en gemensam förståelse inom fältet vad som är en väl fungerande gestaltning, men det kan även bidra till en norm som binder mer än den tillåter. Genom att återinföra en större kunskap om estetik kan designprocessen hos studenter tillåta mer konstnärliga, individuella och platsbaserade lösningar.

Det digitala visade sig vara ännu en stor faktor som påverkade studenternas illustrationsstil och gestaltungsstil. Alla tre intervjuade studenter hade arbetet med digitala verktyg, såsom Photoshop och CAD, och alla menade att det påverkat deras gestaltningar. De digitala verktygen kunde användas för att uppnå

ett önskat uttryck eller en viss stil i illustrationen men även för att skapa mer komplicerade gestaltningar som hade varit svåra, om inte omöjliga att skapa för hand. På det sättet visade sig de digitala verktygen vara en tillgång för studenterna. Zahreddine (uå) menar däremot att de digitala verktygen inte tillåter de mänskliga i en illustration att ta plats, till skillnad från analoga verktyg där till exempel penseldrag kan synas. Det striktare uttryckssättet hos digitala verktyg menar Zahreddine kan resultera i att allt fler gestaltningar ser likadana ut, då det spontana, organiska uttrycket hos analoga medium försvinner, vilket är något som studenterna även pekade ut. De intervjuade kände även att digitala verktyg kan ha en negativ effekt om det används på fel sätt. Studenterna uttryckte kritik för de Photoshoppade, verklighetstroga illustrationerna som fick en plats att se perfekt ut. Liknande, påpekar van Hellemond et al. (2022) att internet och sociala medier skapar ett behov av illustrationer över landskap som ser perfekta ut på bild, men som oftast inte blir det i verkligheten. Med tanke på att illustrationer är det största kommunikationsverktyget som landskapsarkitekter arbetar med kan frågan om relationen mellan illustration och den verkliga platsen vara större på programmet och i branschen.

Utöver att själva mediet som illustrationen görs med är digitalt, var även digitala webbsidor, som Pinterest, en inspirationskälla för studenter. van Hellemond et al. (2022) pekar ut en negativ trend där den enorma mängden av inspiration som finns att hitta på internet kan hindra landskapsarkitekter att skapa egna ideer som passar för platsen de ska gestalta. De menar att tillgängligheten till digitala bilder ofta kan resultera i att lösningar tas från internet istället för att platsspecifika lösningar skapas för specifika platser, vilket kan resultera i homogena gestaltningar och lösningar som inte riktigt passar på platsen. Att landskapsarkitekter tar inspiration från andra platser är inget nytt, utan har skett från den tid landskap började formas av människan. Alltså är det inte konstigt att studenter tar inspiration från internet. Under utbildningen hindras inte studenter från att hämta inspiration från internet. Samtidigt menade de intervjuade studenterna att lärare uppmanar elever att känna in en plats och de pratar mycket om *genius loci* (platsen själ), vilket möjligt visar på att det kan finnas en balans mellan att hämta inspiration från andra håll och att utgå ifrån själva platsen.

Från intervjuerna framgick det att studenterna såg en stor utveckling i deras gestaltningar och att den utvecklingen inte hade skett utan studiokurserna. Det var nämligen i dessa kurser, där studenterna fick prova på att gestalta en egen plats och gå igenom en gestaltungsprocess, som de fick värdefulla lärdomar från. Det nämndes att "trial and error" och att lära sig från sina misstag var grundläggande i att lära sig hur man gestaltar. Därför kan en rent akademisk undervisningsmodell med enbart föreläsningar, utan att studenter får gestalta själv, anses vara

ofördelaktig för studenters utveckling. Det innebär dock inte att akademiska undervisningsmetoder inte gav någon utveckling eller inspiration alls, utan resultatet från intervjuerna visade att studenter tar inspiration från föreläsningar, studiebesök, exkursioner, böcker med mera.

Metoden som användes för att undersöka ämnet kan i efterhand anses vara ett bra val med tanke på ämnets subjektiva prägel. De kvalitativa intervjuerna gav utrymme för varje deltagares unika erfarenheter och åsikter rum att höras. Det är en kvalitet som möjligen hade begränsats om intervjuerna var av ett kvantitativt slag. Om undersökningen istället hade gjorts på ett kvantitativt sätt hade det istället ett mindre djupgående resultat, men ett resultat som hade varit beskrivande för studenter i allmänhet på landskapsarkitektprogrammet på Ultuna.

Det fanns trots allt många likheter mellan de tre studenterna, som kan tyda på att det speglar resterande studenter i några aspekter, men detta måste göras en bredare kvantitativ undersökning på för att kunna fastställas. Då skribenterna även är landskapsarkitektstudenter på SLU i Ultuna finns det en risk för en subjektivitet kring frågorna som kan ha påverkat vår tolkning av det som sades i intervjuerna. De övergripande teman som återfanns i resultatet var alla ämnen som togs upp i de bestämda intervjufrågorna, vilket kan innebära att frågorna haft en styrande roll i samtalen. Det väcker tanken om att andra teman hade kunnat påträffas i om de intervjuade fick andra frågor. Den deduktiva ansatsen som uppsatsen tillämpade kan ha lett till en vinklad undersökning, där studenternas upplevelser bara utforskades ur vissa synvinklar. För att få ett mer objektivet och vetenskapligt resultat borde en induktiv ansats tillämpats i undersökningen. Studenterna hade då fått oriktade frågor som inte tog upp specifika faktorer och hade kunnat resultera i ett mer varierat resultat. Bakgrundsinformationen som användes samlades in för att bidra till att kunna sätta intervjuerna i ett större kontext. Däremot söktes bakgrundsinformationen efter på ett deduktivt sätt. Trots att bakgrundsinformationen anses relevant för detta arbete utforskades inte alternativa objektiva metoder för insamlandet av information till bakgrunden, vilket kunde ha påvisat ytterligare faktorer som påverkar studenters estetiska stil inom gestaltning.

Metodens begränsningar gör att inga definitiva slutsatser kan dras om alla studenter som helhet men resultatet ger emellertid en grund att resonera kring och föra diskussioner om. De tre studenternas svar ger en värdefull inblick i hur de reflekterar kring deras estetiska val och vad som påverkat dem, något som kan användas av andra landskapsarkitekter som utgångspunkt för att blicka in i sig själva. Resultatet kan göra det tydligare vart studenter kan få inspiration ifrån och

vad de blir influerade av. Det kan visa på luckor i utbildningen men även på vad utbildningen gör bra.

6. Slutsats

Slutsatser som dras från detta arbete är att det finns flera olika influenser, inom och utanför utbildningen, som påverkar studenterna på landskapsarkitektprogrammet på SLU Ultuna. Utbildningen sätter ramverket för vilka trender som kan influera studenterna, exempelvis hållbarhet och funktionalitet, men den gemensamma bilden om hur en gestaltning ska se ut kommer utanför utbildningen. Denna normativa bild om hur en gestaltning bör se ut hittas på arkitektkontors hemsidor. Utbildningens saknad av kritik mot estetiska val kan ha en negativ effekt på studenternas självförtroende gällande deras egen estetiska stil inom gestaltning, vilket kan förklaras till varför det finns en tro om att det normativa uttrycket är målbilden.

Ämnen som vore intressanta att utforska vidare är om en stil, annorlunda från normen, hade accepterats inom branschen, om det är nödvändigt att gestalta enligt vissa idéer eller om det går att sträva iväg från den "vanliga" trenden som syns hos arkitektkontor idag. Det hade kunnat visa på om pressen att gestalta på ett visst sätt rotar sig i att arbetsmarknaden kräver det eller inte. Finns det egentligen en press på kontoren att skapa ett visst estetiskt uttryck och förstärks detta med studenternas idealisering av arkitektritade gestaltningar?

Begreppet "Omdömessfär" hade varit intressant att undersöka vidare. Frågor som hade kunnat undersökas är exempelvis hur landskapsarkitekter och landskapsarkitektstudenter socialiseras in i ett specifikt gestaltningssätt. Har lekmän och studenter olika stilideal? Är det så att det finns en social krets som påverkar alla landskapsarkitekter i deras estetiska stil och hur påverkar det yrket i stort?

Referenser

Böcker

Evans, Robin. (1997). Translation from Drawing to Building and Other Essays. The MIT Press.

Hobhouse, Penelope & Edwards, Ambra. (2020). *The story of Gardening*. Princeton Architectural PR.

Krupinska, Jadwiga. (2016). *Att skapa det tänkta - en bok för arkitekturintresserade*. Studentlitteratur AB.

Kvale, Steinar. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur AB.

Vetenskapliga artiklar

Gazvoda, Davorin. (2002). *Characteristics of modern landscape architecture and its education*. Science Direct, 60(2), 117-133.

https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169204602000646?casa_token=UuCKxWedH0AAAAA:ZuOVjWdvJdptZpT2Z8XznlbNdb0XX6WICwW0BwEssRt6bcPeQGwnGhJLe-LUy1BkqqG-IujLJ7u [2025-02-24]

Morcos, George. (2024). *A contemporary vision for advertising poster design for cultural institutions*. Journal of art and architecture research studies, 5(9), 141-154.

https://jaars.journals.ekb.eg/article_362392_74341bfeebfb00ffdbef1fd4674cb21d.pdf [2025-03-03]

Paget, S. (2008). *Aspekter på landskapsarkitektens yrkesroll – med utgångspunkt i skolgårdsutveckling*. Doktorsavhandling, Sveriges Lantbruksuniversitet.

https://pub.epsilon.slu.se/1812/1/Avhandling_nr_66.2008_tryckfil.pdf [2025-02-24]

Raaphorst et al. (2020). Reading landscape design representations as an interplay of validity, readability and interactivity: a framework for visual content analysis. Journal of Landscape Architecture, 15(1), 6–21. <https://doi.org/10.1080/18626033.2020.1756516> [2025-05-01]

Regeringen. (uå). *17 globala mål för hållbar utveckling*.

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/17-globala-mal-for-hallbar-utveckling/> [2025-03-19]

SLU. (2022). *Temadag LA Hållbarhetsdag*. <https://slu-se.instructure.com/courses/7114/pages/la-hallberhetsdagen> [2025-03-019]

SLU. (2025). *SLU:s miljöpolicy*. <https://internt.slu.se/stod-service/admin-stod/miljo/miljopolicy/> [2025-03-07]

SLU. (u.å. 1). *Landskapsarkitekt - Uppsala*. https://www.slu.se/utbildning/program-kurser/program-pa-grundniva/landskapsarkitekt-ultuna/?utm_source=chatgpt.com [2025-03-19]

SLU. (u.å. 2). *Landskapsarkitekt - Alnarp*. <https://www.slu.se/utbildning/program-kurser/program-pa-grundniva/landskapsarkitekt-alnarp/> [2025-03-19]

Thompson, I. (2000a). *Sources of Values in the Environmental Design Professions: The Case of Landscape Architecture. Ethics, Place & Environment*. 2, 203-219. https://slu-se.instructure.com/courses/11521/files/1398969/download?download_frd=1 [2025-03-07]

Uppsala Universitet. (2023). *Olof Rudbeck*. <https://www.uu.se/om-uu/historia/olof-rudbeck> [2025-02-24]

van Etteger et al. (2016). *Aesthetic creation theory and landscape architecture*. *Journal of Landscape Architecture*, 1-2016, 80-91. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/18626033.2016.1144688?needAccess=true> [2025-02-25]

van Hellemondt, Imke et. al. (2022). *Copy and paste landscapes*. *Journal of Landscape Architecture*:1-2022, 4-5. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/18626033.2022.2110412?needAccess=true> [2025-02-22]

Zahreddine, Nadine. (uå). *The Impact of Digital Art on Traditional Arts*. Antonine University, Lebanon. https://www.researchgate.net/profile/Nadine-Zahreddine/publication/376005622_The_Impact_of_Digital_Art_on_Traditional_Arts/links/672214a65852dd723c9e0667/The-Impact-of-Digital-Art-on-Traditional-Arts.pdf [2025-02-22]

Figur 1-3 innehåller illustrationer givna från student 1-3 med studenternas samtycke.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Elvira Lambertsson har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☒ JA, jag, Hanna Sternesjö Björk har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.